

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1735. usque ad annum 1737

Fleury, Claude

Augustæ Vindelicorum [u.a.], 1786

VD18 90119347

§. 21. Wormatiensis contentio de quadam diruta Catholicorum Ecclesia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67868](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67868)

Regni Primoribus, quos ei Pater com-
 mendaverat, totum permisit. Hi au-
 tem a Mandarinis stimulati, confirma-
 tis Juntschii decretis in Christianorum
 excidium latis, eosdem in variis Pro-
 vinciiis crudelem in modum perseque-
 bantur.

Sæc. XVIII.
 A. C. 1735.

§. XXI.

*Wormatiensis contentio de quadam
 diruta Catholicorum Ecclesia.*

Jam a tempore memoriam hominum
 excedente Wormatienses Canonici
 ad S. Andream Parochialem Ecclesiam
 ad S. Magnum possederant; illam ta-
 men iniquo illo tempore, quo sua Ca-
 tholicis eripiendi cupiditas erat novi
 Evangelii tessera, Wormatienses Lu-
 therani ab anno Christi millesimo quin-
 gentesimo vigesimo sexto sibi vendica-
 runt. Reclamabant quidem continuo
 acriterque Canonici, jusque suum
 contra apertam vim quantis viribus
 possent, tuebantur, operam tamen lude-
 bant; quippe Lutherani fautorum po-
 tentia elati tunc non justitiæ leges, sed
 suam duntaxat sequebantur conscien-
 tiam, quam tamen juxta proprium
 arbitrium & commodum plerumque
 metiri solebant: hanc ergo Ecclesiam
 sibi solis attribuunt, possident, ibi suæ

G 3 sectæ

Sæc. XVIII. sectæ cultum invehunt, & usurpant
A. C. 1735. usque ad annum Domini millesimum
 sexcentissimum octogessimum nonum,
 quo potissima Urbis pars fervente Gal-
 lorum bello in cineres resedit: Pari fa-
 to involvebatur memoratum quoque
 Templum, in quo, cum præter nu-
 dum solum vix quædam mœnia essent
 relicta, haud amplius Lutheranae Re-
 ligionis cultus habebatur: nec sequen-
 tibus annis hæc Ecclesia fuit reparata,
 sed a Præconibus derelicta ac penitus
 in profanos usus destinata fuit, quippe
 a Magistratu asseribus tecta, demum
 in sænile convertebatur. Nec tamen
 propterea Canonici jus suum in hunc
 locum persequi cessarunt, sed contra
 ejusmodi innovationem, ac continua-
 tam usurpationem sæpius protestati
 sunt: demum jura sua in dirutam
 hanc Ecclesiam Jesuitis haud ita
 pridem in Urbem receptis solemniter
 cesserunt. Hi ergo, quod jam suum
 erat, sibi asseri petunt, & jure experi-
 ri tentant, sed repulsam ferunt: am-
 cam postea pactionem, ac denique præ-
 sentem pecuniam offerunt: obfirmatos
 non movent, nihil obtinent, & quid
 multis indignè repelluntur, caussanti-
 bus Lutheranis, hanc Ecclesiam cedi
 non posse, eoquod ex iis, quas ipsi
 Catholicis in Urbe abstulissent, prima
 proin

proin nobilissimum Evangelicæ violen- Sæc. XVIII.
 tiæ trophæum esset, aliunde vero a A. C. 1735.
 Magistratu conclusum esse, nullam un-
 quam Jesuitis publicam in Civitate Ec-
 clesiam permittere. Cedendum igitur
 erat aliquamdiu temporis iniquitati, &
 sectariorum pertinaciæ: magis tamen
 propitia, quod æquum justumque erat,
 impetrandi occasio offerebatur, dum
 bellum adversus Cæsarem ad Rhenum
 constitit; tum enim Gallorum copiæ
 WORMATIAM occupaverant, constituto
 Urbis Governatore Marefcallo ac Comite
 de la Val-Mommorency, qui hanc
 Ecclesiam pro frumentatione, ac mil-
 tati annona destinabat: Hunc ergo
 supplices adeunt Jesuitæ, ut ipse sua,
 qua polleret auctoritate Magistratum eo
 inclinaret, ut hunc locum ipsis debi-
 tum Divino cultui sacrari permitteret.
 Æquissima Governatori videbatur ho-
 rum petitio, quocirca primo apud Ma-
 gistratum civesque precibus instat, ut
 hunc locum antiquo jure Catholicis de-
 bitum, nunc vero derelictum, ruinæ
 proximum, nullique ferme usui ido-
 neum, oblato saltem pretio, Jesuitis
 cederent: Verum spe sua frustratus,
 cum neque expositis rationibus, ne-
 que adhibitis precibus quicquam apud
 Lutheranos efficeret, die octava Julii
 Magistratui præcepit, ut Ecclesiam ad

Sæc. XVIII. S. Magnum, dirutam, atque profana-
 A. C. 1735. tam Jesuitis traderet: Ad hæc reposuit
Magistratus, sibi firmum jus in illam
 ex pace Westphalica esse, proin abs-
 que consensu inclyti Corporis Evange-
 lici a se illam alienari non posse, Gu-
 bernatorem quidem eam pro suo arbi-
 trio posse eripere, nunquam tamen
 Magistratum fore consensurum. Ac-
 cepto hoc responso Gubernator, qui
 hucusque ex singulari benevolentia
 suos ab omni militari licentia sedulo
 coercebat, jam milites pabulatum ad
 Urbis agros emisit, hortos asseribus
 nudari, & nequidem vineis parci ju-
 lit: Sic tandem, quod clementia ad
 precibus non poterat, id per illatam
 calamitatem extorquere nitebatur: An-
 nuit ergo Magistratus, locumque pacto
 pretio Jesuitis relinquere pollicetur: ne
 vero quæsito prætextu fidem datam
 falleret, Gubernator scriptam renun-
 tiationis Jesuitis factæ formulam præ-
 bet, quam altero mane a Magistrato
 & civibus subscribi, ac solemniter fi-
 dem obstringi jussit, se prætenso in
 hanc Ecclesiam juri in perpetuum re-
 nuntiaturus, nec eandem apud Cæsa-
 ream Majestatem, vel Imperii comitia
 repetituros, sed palam professuros,
 quod nullo unquam tempore illam jure
 possedissent: Ast hanc conditionem in-
 ire

ire constanter detrectabant septendecim Sæc. XVIII.
 civium tribus, seque potius mortis A. C. 1735.
 supplicium perpeffuras quam in Ecclesiæ
 cessionem consensuras agebant. Harum
 repulsa Gubernator, ceteroquin in cive
 oppido benevolus, tam impotenti ira
 commovebatur, ut in illos non una oc-
 casione indignationis suæ vehementiam
 effunderet: Porro Magistratus iteratis
 literis pro more suo *Corporis*, ut vo-
 cant, *Evangelici* aliorumque Principum
 Protestantium opem implorabat; unde
 Jesuitæ in turbido hoc rerum statu suæ
 Ecclesiæ possessionem inire, haud con-
 sultum censebant; urgente autem Gu-
 bernatoris mandato Ecclesiæ fores fera
 pensili claudunt, ac demum die secun-
 da Augusti Magistratui denuntiant, se
 altera die hora decima matutina Ec-
 clesiæ ad S. Magnum possessionem re-
 cuperaturos, proin Magistratus vel per
 se, vel per deputatos adesset: Interce-
 dit protinus Magistratus, nec unquam,
 etsi rogatus, comparet: nihilominus
 præstituta hora Jesuitæ Ecclesiam in-
 grediuntur, illiusque possessionem con-
 sueta solemnitate capiunt, præfente
 Notario publico, & Canonicis ad S.
 Andream, qui cessionem factam con-
 firmarunt. Re comperta Magistratus al-
 tera die apud Franciæ Marefcallum
 Coygnium de Gubernatore vehemen-
 ter

Sæc. XVIII.

A. C. 1735.

ter queritur, atque adversus gesta per
 Notarium & testes scriptotenus inter-
 positam intercessionem Jesuitis tradit,
 qui tamen in responsis dederunt, Gu-
 bernatorem desuper rationem redditu-
 rum. Interim vero Ratisbonenses Le-
 gati nullum non movebant lapidem, ut
 illos Principes Protestantes, qui suos
 Oratores in Franciæ Regis Aula ha-
 bent, eo adigerent, quatenus Regem
 ad revocanda Gubernatoris mandata
 inducerent. Præprimis vero rem ur-
 gebant Hollandi & Borussiæ Rex, cujus
 Minister Comes de Chambrier apud
 Regii Sigilli Custodem nomine sui Re-
 gis præsentem Wormatiensis Urbis sta-
 tum, Religionis Lutheraniæ pace West-
 phalica stabilitæ oppressionem, immo-
 dicasque exactiones civibus impositas
 flebili facundia exposuit, tantumque
 effecit, ut Regius Sigillifer ei respon-
 deret, Franciæ Regem sese Religionis
 controversiis, & Urbium in præsentibus
 bello Gallicis armis subactarum juri-
 bus nullatenus ingerere, sed omnino
 velle, ut omnia in pristino statu sine
 cujuscunque Religionis præjudicio re-
 linerentur, circa exactionum autem
 moderationem, expectandam Regii
 Senatus sententiam, interim vero ne-
 cesse esse, ut Regis copiæ impensis eo-
 rum, in quorum ditionibus agunt,

ale-

alerentur. Hæc Boruffiæ Legatus die Sæc. XVIII.
 vigesima nona Augusti ad Regem suum A. C. 1735.
 perscripsit, ac ipsemet Franciæ Regis
 Orator Marchio de la Chetardie Boruf-
 siæ Regi significavit, Coignyum Ma-
 rescallum re maturius perpenſa Guber-
 natori injunxiſſe, ne huic negotio ul-
 terius ſeſe immiſceret, hocque Mare-
 ſcalli mandatum a Rege ratum fuiſſe
 habitum, hanc ergo cauſſam in Civita-
 tis favorem plene conſectam eſſe. Hoc
 reſponſo freti Ratiſbonenſes Principum
 Proteſtantium Oratores Wormatienſi
 Magiſtratu præceperunt, ut priſtinam
 Eccleſiæ poſſeſſionem ſibi vendicare ni-
 terentur; eapropter Jeſuitæ, poſt-
 quam die undecima Octobris Gallorum
 copiæ Urbe exceſſerant, altera die ſer-
 am poſte clam excuſſerunt, atque Ec-
 cleſiam denuo apertam reliquere: quo
 factò Magiſtratus eandem appoſita ſera
 denuo occluſam ſibi vendicavit.

§. XXII.

*Augustus III. Saxonice Elector a
 Clemente Papa Rex agnitus.*

Interim Dantiſcum, quo Stanislaus
 Leſzincſkius confugerat, a Ruſſis,
 & Saxonibus arcta obſidione cingeba-
 tur, fuſis autem Gallis, qui laboranti
 urbi ſuppeticas ibant, Gubernator die
 vige-